

“MAHALLA VA OILA” ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI

IJTIMOIIY BOSHQARUV

e l e k t r o n i l m i y j u r n a l

2021/6 (1)

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan
2021-yil 17-iyundagi 1190-sonli “Ommaviy axborot vositasi davlat
ro‘yxatidan o‘tkazilganligi to‘g‘risida guvohnoma” berilgan.

*Jurnal mahalla va oila institutlarini mustahkamlash va gender tengligiga
oid barcha ijtimoiy masalalar sohasida fanlararo fundamental, ilmiy-amaliy
tadqiqotlar va innovatsion g‘oyalarni tatbiq etishga ixtisoslashgan nashrdir.*

ISSN 9874-4126

TOSHKENT

TAHRIR HAY'ATI RAISI:

EGAMBERDIYEVA Nodira Melibayevna (Bosh muharrir) – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

NARBAYEVA Tanzila Kamalovna – *sotsiologiya fanlari doktori, professor.*

MUSURMANOVA Aynisa Musurmanovna (Bosh muharrir o'rinbosari) – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

ABDURAMANOV Xamid Xudaybergenovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

BEGIMQULOV Uzoqboy Shoimqulovich – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

FARFIYEV Bahromjon Atxamdjanovich – *sotsiologiya fanlari doktori, dotsent.*

ISHQUVATOV Valikhul Turdiyevich – *tarix fanlari doktori, professor.*

KARAMYAN Marietta Xachaturovna – *psixologiya fanlari doktori, professor.*

MUSLIMOV Narzulla Alixanovich – *pedagogika fanlari doktori, professor.*

NURMATOVA Mukarram Axmedovna – *falsafa fanlari doktori, professor.*

NARMATOV Nuriddin Soatmuradovich – *yuridik fanlari doktori, professor.*

RAHMANQULOVA Nilufar Xodji-Akbarovna – *yuridik fanlari doktori, dotsent.*

SAYDIVALIYEVA Xurshida Xodjiakbarovna – *yuridik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

SODIQOVA Shohida Markhobayevna – *sotsiologiya fanlari doktori, professor.*

ZOHIDOV Azamatjon A'zamovich – *iqtisodiyot fanlari doktori, professor.*

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Эгамбердиева Нодира Мелибаевна (Главный редактор) – *доктор педагогических наук, профессор.*

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Нарбаева Танзила Камаловна – *доктор социологических наук, профессор*

Мусурманова Айниса Мусурмановна (Заместитель главного редактора) – *доктор педагогических наук, профессор.*

Абдураманов Хамид Худайберганович – *доктор экономических наук, профессор.*

Бегимкулов Узокбой Шоимкулович – *доктор педагогических наук, профессор.*

Фарфиев Бахромжон Аткамджанович – *доктор социологических наук, доцент.*

Ишкuvatov Валикул Турдыевич – *доктор исторических наук, профессор.*

Карамян Мариэтта Хачатуровна – *доктор психологических наук, профессор.*

Муслимов Нарзулла Алиханович – *доктор педагогических наук, профессор.*

Нурматова Мукаррам Ахмедовна – *доктор философских наук, профессор.*

Нарматов Нуриддин Соатмурадович – *доктор юридических наук, профессор.*

Рахманкулова Нируфар Ходжи-Акбаровна – *доктор юридических наук, доцент.*

Сайдивалиева Хуршида Ходжиакбаровна – *доктор философии юридических наук (PhD).*

Содикова Шохиди Мархобаевна – *доктор социологических наук, профессор.*

Зокидов Азаматджон Азамович – *доктор экономических наук, профессор.*

THE CHAIRMAN OF THE EDITORIAL BOARD:

Egamberdiyeva Nodira Melibayevna (Editor-in-Chief) – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Narbayeva Tanzila Kamalovna – *Doctor of Sociological sciences, Professor*

Musurmanova Aynisa Musurmanovna (Deputy Editor-in-Chief) – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

Abduramanov Khamid Khudaybergenovich – *Doctor of Economic Sciences, Professor.*

Begimkulov Uzokhboy Shoimkhulovich – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

Farfiyev Bakhromjon Atkhamdjanovich – *Doctor of Sociological Sciences, Associate Professor.*

Ishkuvatov Valikhul Turdiyevich – *Doctor of Historical Sciences, Professor.*

Karamyan Marietta Khachaturovna – *Doctor of Psychological Sciences, Professor.*

Muslimov Narzulla Alikhanovich – *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.*

Nurmatova Mukharram Akhmedovna – *Doctor of Philosophical Sciences, Professor.*

Narmatov Nuriddin Soatmuradovich – *Doctor of Law Sciences, Professor.*

Rakhmankulova Nilufar Khodji-Akbarovna – *Doctor of Law Sciences, Assistant Professor.*

Saydivaliyeva Khurshida Khodjiakbarovna – *Doctor of Philosophy in Law (PhD).*

Sodikova Shokhida Markhobayevna – *Doctor of Sociological Sciences, Professor.*

Zokhidov Azamatjon Azamovich – *Doctor of Economic Sciences, Professor.*

MAHALLA VA MENEJMENT

Narbayeva T.K. Ayollarni har tomonlama himoya qilish jamiyatning muhim vazifasiga aylandi	4
Qodirxonova M.A. O‘zbekistonda zo‘ravonlikka qarshi kurash: xalqaro tajriba va yechim.....	10
Egamberdiyeva N.M. Mahalla va oila institutlarining mustahkamligi jamiyat farovonligi kafolatidir	18
Musurmanova A.M. Fuqarolar o‘zini o‘zi boshqarish organlari rahbarlarining kompetentligi – faoliyat samaradorligining omili.....	25
Atamuratov M.U. O‘zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida boshqaruv kadrlarining o‘zini o‘zi rivojlantirish tizimini joriy etish	35

JAMIYAT VA OILA

Ismailova Z.K. Yoshlarning ma’naviy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish komponentlari.....	47
Abduramanov X.X. Qarindoshlar o‘rtasidagi nikoh holatlarini oldini olishning samarali mexanizmlari	59

XOTIN-QIZLAR HUQUQLARI VA GENDER TENGLIGI

Saydivaliyeva X.X. Xotin-qizlarning huquqlarini ta’minlash – ularning huquqiy madaniyatini shakllantirishning muhim omili	71
Xoliqova M.K. Zamonaviy ilmiy paradigma konteksti hamda XXI asr kompetensiyalari tizimida gender sensitivlik.....	80
Каримова Д.М. Социологический «портрет» женской безработицы в условиях пандемии (на примере Узбекистана)	94

IJTIMOIIY PSIXOLOGIYA

Shoumarov G‘.B. Sharqona qadriyatlar va islom dinida oilaviy munosabatlarning ijtimoiy – psixologik xususiyatlari.....	105
Alimardonov Z.Sh. O‘smirlik davrida deviant xulq-atvor shakllanishiga muammoli oilalarning ta’siri.....	112
Abdusamatov X. Ajrim yoqasiga kelib qolgan oilalarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	121

IJTIMOIIY PEDAGOGIKA

Reves I. Ruziyeva G. Родительская компетентность как педагогическая проблема	131
Baratova Sh., Zoxitova N. Structure and content of career guidance system in USA... ..	140

YOSH TADQIQOTCHILAR MINBARI

Nabiyeva O.R. Reproduktiv yoshdagi ayollarda kayfiyat o‘zgarishining sabablari va ijtimoiy-psixologik determinantlari.....	147
---	-----

Qodirxonova Malika Akbarovna,
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis Senatining
Xotin-qizlar va gender
tenglik masalalari qo'mitasi raisi

O'ZBEKISTONDA ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH: XALQARO TAJRIBA VA YECHIM

Annotatsiya. *Maqolada O'zbekistonda gender tenglik sohasini takomillashtirish jahon tajribasining chuqur tahlili asosida o'rganilib, uni mahalliy sharoitlarimizga moslashtirgan holda samarali tatbiq etishning ahamiyati, shuningdek, amalga oshirilayotgan ishlar yoritilgan.*

Аннотация. *В статье рассматриваются вопросы улучшения гендерного равенства в Узбекистане на основе глубокого анализа мирового опыта, важность его эффективной реализации в соответствии с местными условиями, а также проделанных работ в данной сфере.*

Annotation. *The article discusses the issues of improving gender equality in Uzbekistan on the basis of a deep analysis of world experience, the importance of its effective implementation in accordance with local conditions, as well as the works done in this area.*

Kalit so'zlar: *qonunlar, huquqlar kafolati, yordam tizimi.*

Ключевые слова: *законы, гарантии прав, система содействия.*

Key words: *laws, guarantees of rights, assistance system.*

Jahonning ko'pgina mamlakatlarida xotin-qizlarga nisbatan zo'ravonlik holatlari alohida toifaga kiritiladi. Chunki bunday holatlarning oldini olish ham, ularning oqibatlarini bartaraf etish ham o'ziga xos farqli jihatlarga ega. Ekspertlarning fikricha, uy sharoitidagi zo'ravonlik va xarassment (tegajog'lik) – bu noxush vaziyatlarning shunday bir turiki, ularga ayollar erkaklarga nisbatan ko'proq duch keladilar. Boisi oddiy – ular aynan ayol bo'lganliklari uchun ko'pchilik hollarda zo'ravonlik qurbonlariga aylanadilar...

Mamlakatimiz bo'ylab 25-noyabr kuni start olgan **“Zo'ravonlikka qarshi birgalikda kurashamiz!”** shiori ostidagi **“Gender zo'ravonlikka qarshi 16 kunlik faol harakatlar”** kampaniyasi ham aynan mana shu global miqyosda murakkab muammo deb tan olingan mavzuga bag'ishlandi.

Aslida, ushbu keng ko'lamli tadbir yurtimizda keyingi besh yilda gender tenglikni ta'minlash sohasida amalga oshirilayotgan izchil va samarali ishlarning ifodasi bo'lmoqda. Vaholanki, bu marraga yetib kelgunimizcha O'zbekistonda bir qarashda ko'zga tashlanmaydigan juda katta ishlar amalga oshirildi.

Gender tenglik demokratik qadriyatlarning bir qismi sifatida: qonunchilik asosini takomillashtirish davom etmoqda

Har qanday rivojlanayotgan mamlakat yetakchilar qatoriga qo'shilishni maqsad qilib olgan ekan, xalqaro demokratik hamjamiyat tomonidan o'rnatilgan ma'lum standartlarga rioya qilishi, o'z qonunchiligi va taraqqiyot dasturlarini ham ularga moslashi zarur bo'ladi. Shu ma'noda Yangi O'zbekiston qurilishining ilk kunlaridayoq, ya'ni besh yil avval gender tenglikka erishish haqiqiy demokratik qadriyatlarning ajralmas qismi sifatida eng ustuvor maqsadlarimiz qatoriga qo'yildi va bu jihat mamlakatimizning yangi taraqqiyot yo'lini belgilab bergan barcha dasturiy hujjatlarga ham kiritildi. Agar avvallari bu yo'nalish “milliy mentalitet” kabi bahonalar bilan to'sib qo'yilgan bo'lsa, Yangi O'zbekistonda bunday sun'iy vaj-korsonlardan butunlay voz kechildi. Zero, eng konservativ jamiyatlar ham gender tenglikning zaruratini tan olayotgan bugungi kunda bu omil taraqqiyotimiz, shu jumladan, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishimizning zaruriy shartiga aylandi. Bunda xotin-qizlarga nisbatan kuch ishlatish, ayniqsa, oiladagi zo'ravonlikni bartaraf etish eng muhim vazifalar qatoriga qo'yildi. Zero, xalqaro huquq ham davlatlarga bu borada aniq majburiyatlar yuklaydi.

Xotin-qizlarga nisbatan zo'ravonlik holatlarining oldini olish ham, ularning oqibatlarini bartaraf etish ham o'ziga xos farqli jihatlarga ega

*Og'ir ijtimoiy
ahvolda qolgan
xotin-qizlar
huquqlari
kafolatlarini
ta'minlash
bo'yicha
qo'shimcha
chora-tadbirlar
qabul qilinganligi
munosabati bilan
O'zbekiston
Respublikasining
ayrim qonun
hujjatlariga
qo'shimcha va
o'zgartishlar
kiritish to'g'risida*

Jumladan, joriy yilning o'zida mamlakatimizda oiladagi zo'ravonlikning oldini olish tizimini takomillashtirish bo'yicha 8 ta normativ huquqiy hujjat (2 ta qonun, 1 ta O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori va 5 ta Hukumat qarori) qabul qilindi. Xususan, **“Og'ir ijtimoiy ahvolda qolgan xotin-qizlar huquqlari kafolatlarini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga qo'shimcha va o'zgartishlar kiritish to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni** Davlat Rahbarining 2021-yil 19-maydagi tegishli qarori ijrosi yuzasidan ishlab chiqildi. Qonun bilan O'zbekiston Respublikasining “Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari to'g'risida”gi, “Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida”gi va “Aholini ro'yxatga olish to'g'risida”gi Qonunlariga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritildi. Mohiyatan ushbu qonun 2019-yilda **“Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida”gi** Qonunning qabul qilinishi bilan asos solingan me'yoriy huquqiy bazani tubdan takomillashtirishga xizmat qiladi. Ushbu Qonun xotin-qizlarni zo'ravonlikdan himoya qilishga jalb etilgan tuzilma va idoralarning vazifalarini aniqlashtirib, ularning o'zaro muvofiqlashgan faoliyatini takomillashtirishga zamin hozirladi. Unda nazarda tutilgan eng muhim o'zgarishlardan biri – bu fuqarolar yig'inlarining vakolatlari kengaytirilishi bo'ldi. Jumladan, unga ko'ra, fuqarolar yig'inining tazyiq va zo'ravonlikka uchragan xotin-qizlarni himoya qilishga doir chora-tadbirlarni belgilashi, shuningdek, mazkur faktlar to'g'risida tegishli ayollarni reabilitatsiya qilish va moslashtirish markazlari hamda ichki ishlar organlarini zudlik bilan xabardor qilishi nazarda tutilgan. Bu juda muhim, chunki ayollarga nisbatan zo'ravonlik holatlari ko'proq oilada qayd etiladi, oila esa mahallaning bir qismi. Hattoki taraqqiyot har soniyada ilgarilab borayotgan 21-asrda ham o'zbek jamiyatida mahallaning roli oshsa oshdiki, lekin o'z ta'sir kuchini yo'qotgani yo'q. Qolaversa, zo'ravonlikka qo'l urgan shaxs va bunday holatlar qayd etilgan oila, ularning ajdodlari haqida aynan mahalla fuqarolar yig'inlarida ishonchli ma'lumotlar bo'ladi. Kezi kelganda, hattoki huquq-tartibot organlarining choralaridan ko'ra mahalla ahlining munosabati zo'ravon xulqini o'zgartiruvchi asosiy omil bo'lishi mumkin. Shu jihatdan tegishli normalarning yangi qonunga kiritilishi ayollarga nisbatan oiladagi zo'ravonlikni bartaraf etish borasidagi sa'y-harakatlarning ta'sirchanligini oshiradi.

Sohadagi yangi tuzilmalar – tegishli qonunchilikka rioya qilish va belgilangan vazifalarni amalga oshirishning ishonchli vositasi

Gender tenglikni ta'minlashga nisbatan hozirda mamlakatimizda qo'llanilayotgan yangi yondashuvning o'ziga xos jihati institutsionalizatsiya jarayonining jadallashuvi bilan bog'liq. Bu bejiz emas, chunki bu o'rinda gender sohasida aniq vazifalar yuklatilgan yangi tuzilmalarni shakllantirish barqaror faoliyat yurituvchi va o'z oldiga qo'yilgan muhim maqsadlarni og'ishmay, izchil amalga oshiruvchi institutlarning butun bir yaxlit tizimga birlashishiga olib keladi. Shu jihatdan mamlakatimizda so'nggi besh yilda O'zbekiston Respublikasi Gender komissiyasi, parlament yuqori palatasi huzurida tegishli qo'mitaning tashkil etilishi, qolaversa, Respublika xotin-qizlar jamoatchilik kengashi tuzilishi sohada olib borilayotgan ishlarning samaradorligini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqdi. Endilikda aynan shu tuzilmalarning natijaga yo'naltirilgan faoliyati tufayli qonunchilikni takomillashtirishdan tortib, barcha sohalarda ayollarni qo'llab-quvvatlash, va eng asosiysi – zo'ravonlikdan himoya qilish borasida keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda.

Jumladan, **Respublika xotin-qizlar jamoatchilik kengashi** tomonidan joriy yilning aprel oyida **oilada zo'ravonlikning oldini olish va oilaviy zo'ravonlikdan jabr ko'rganlarga amaliy ko'mak ko'rsatish yuzasidan "Yo'l xaritasi"** tasdiqlandi. Uning ijrosini ta'minlash maqsadida Bosh prokuror o'rinbosari rahbarligida vakolatli davlat idoralari rahbarlari darajasidagi **Ishchi guruh** faoliyati yo'lga qo'yildi. Kengash bilan hamkorlikda Sog'liqni saqlash vazirligi, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirliklari tomonidan **"Tazyiq va zo'ravonlikdan jabrlanuvchilarga tibbiy ruhiy yordam ko'rsatish bo'yicha"** o'quv qo'llanma yaratildi, Adliya vazirligi tomonidan xotin-qizlarning huquqiy ongi va madaniyatini oshirish bo'yicha maxsus onlayn kurslar ishlab chiqildi va **"kurslar.huquqiportal.uz"** elektron platformasiga joylashtirildi. Bu – aynan hozirda qilinayotgan ishlarning ro'yxati va uni hali uzoq davom ettirishimiz mumkin. Muhimi – ularning har biri kundalik hayotimizda xotin-qizlar maqomining o'zgarayotgani, o'ziga bo'lgan ishonchi ortayotgani bilan ahamiyatli.

Respublika xotin-qizlar jamoatchilik kengashi tomonidan joriy yilning aprel oyida oilada zo'ravonlikning oldini olish va oilaviy zo'ravonlikdan jabr ko'rganlarga amaliy ko'mak ko'rsatish yuzasidan "Yo'l xaritasi" tasdiqlandi

Himoya orderi oiladagi zo‘ravonlikning oldini olish vositasi sifatida

*Mamlakatimiz
BMTning
shartnoma
organlari, BMT
Xotin-qizlar
tuzilmasi, BMT
Taraqqiyot dasturi
va BMTning
Aholishunoslik
jamg‘armasi
bilan gender
mavzusidagi
bir qator
masalalar, shu
jumladan, gender
zo‘ravonlikka
qarshi kurashish
bo‘yicha faol
hamkorlik qilib
kelmoqda*

Shu o‘rinda xotin-qizlarga nisbatan zo‘ravonlikning oldini olishga qaratilgan amaliy mexanizm haqida to‘xtalsak. Mamlakatimizda himoya orderi joriy qilinganida bizda bundan hech kim foydalanmasa kerak, deb o‘ylaganlar ko‘pchilikni tashkil qilgandi. Chunki o‘zbek ayollari o‘z muammolarini uydan nariga chiqarishni istamasliklari hammaga ma‘lum. Bundan tashqari, ayollarga nisbatan zo‘ravonlikka qarshi ta’sirli mexanizmlar ham yo‘q edi.

Raqamlarga e’tibor qaratsak, 2020-yilda **14 ming 774 nafar** ayolga himoya orderi berilgan bo‘lsa, 2021-yilning 10 oyida esa **32 ming 154 nafar** ayol bunday orderdan foydalandi va o‘z huquqlarini himoya qildi.

Himoya orderidan foydalangan ayollar sonining oshishi muammolar ko‘payganligini anglatmaydi. Aksincha, bu jamiyatimizda ayollar orasida huquqiy madaniyatning oshib borayotgani va joylarda profilaktika inspektorlari samarali faoliyat yuritayotganidan darak beradi. Galdagi vazifa – bu mexanizmning yanada samarali ishlashini ta’minlash.

Xalqaro miqyosdagi hamkorlik

Shunisi e’tiborliki, mamlakatimiz BMTning shartnoma organlari, BMT Xotin-qizlar tuzilmasi, BMT Taraqqiyot dasturi va BMTning Aholishunoslik jamg‘armasi bilan gender mavzusidagi bir qator masalalar, shu jumladan, gender zo‘ravonlikka qarshi kurashish bo‘yicha faol hamkorlik qilib kelmoqda.

Joriy yilning iyun-iyul oylarida O‘zbekiston **“Tenglik avlodi”** global Parij forumida faol ishtirok etdi. Unda biz qabul qilgan majburiyatlardan biri – gender zo‘ravonlikka barham berishga qaratilgan, majburiyatlarning yana 2 tasi – reproduktiv salomatlik va xotin-qizlarning iqtisodiy huquqlarini kengaytirishdan iborat.

“Tenglik avlodi” global forumi doirasida o‘tkazilgan **“Dunyo yog‘dusi”** grantlar tanlovida O‘zbekistondan 4 ta NNT (**“Nihol”**, **“Qalb nuri”** (Jizzax), **“Istiqbolli avlod”** (Xorazm), **“Fuqarolik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash markazi”** (Farg‘ona)) grant sohibi bo‘ldi. Hozirgi kunda mazkur NNTlar xotin-qizlarni zo‘ravonlikdan himoya qilish bo‘yicha manzilli ishlar olib bormoqda.

Xorijda qanday?

Albatta, har qanday sohani takomillashtirishda xorijiy tajribani o‘rganish va uni mahalliy sharoitlarimizga moslashtirgan holda samarali

tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Gender tenglik ham bundan mustasno emas.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha xotin-qizlar umumiy sonidan 35 foizi, ya'ni har uchinchi zo'ravonlikka duch kelmoqda. Bu degani, ushbu muammo jahondagi hech bir mamlakatni chetlab o'tmagan, u xoh rivojlangan, xoh rivojlanayotgan yoki uchinchi dunyo davlati bo'lsa ham. Shunga yarasha, bu muammoni bartaraf etish yo'nalishida ko'pgina mamlakatlar o'ziga xos tajriba to'plaganlar. Bunda asosiy tamoyil davlat va nodavlat tuzilmalarining jamoatchilik bilan doimiy aloqada bo'lishidan iborat. Chunki zo'ravonlik, har qanday jinoyat kabi ogohlik va shaffoflikdan "qo'rqadi", zo'ravonning xatti-harakatlari jamiyat tomonidan qoralanishi esa uni to'xtatishning eng samarali yo'lidir. Shu jihatdan O'zbekiston ham turli mutasaddi tuzilmalar va jamoat tashkilotlari hamda keng jamoatchilikning bu yo'nalishdagi hamkorlik aloqalarini mustahkamlash borasidagi xorijiy tajribasidan foydalanmoqda. Bu, ayniqsa, tegishli yo'nalishda qabul qilinayotgan me'yoriy-huquqiy hujjatlarning ustida ishlashda yaqqol namoyon bo'lmoqda. Shuningdek, xotin-qizlarning huquqiy savodxonligini oshirish yo'nalishida ham yangi tajribalar qo'llanilmoqda. Bu ham juda muhim, chunki xuddi o'sha himoya orderi yoki boshqa imkoniyatlardan foydalanish uchun ham zo'ravonlikka duch kelayotgan xotin-qizlar ular haqida bilishlari lozim. Shundagina ular o'z huquqlarini ro'yobga chiqara oladilar.

Ayollarni reabilitatsiya qilish markazlari – ilg'or xorijiy tajribaning mamlakatimiz amaliyotiga integratsiya qilinishiga misol

2018-yildan boshlab bizning hayotimizga "shelter" tushunchasi kirib keldi. Bu atama avval boshida Zo'rlik ishlatishdan jabr ko'rgan ayollarni reabilitatsiya qilish va moslashtirish markazlariga nisbatan qo'llaniladi. Hozirda ular **Ayollarni reabilitatsiya qilish markazlari deb yuritilmoqda**. Prezidentimizning 2021-yil 19-maydagi **"Zo'rlik ishlatishdan jabr ko'rgan xotin-qizlarni reabilitatsiya qilishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"**gi qarori zo'ravonlikka uchragan ayollarga yordam tizimini yaratish, oilaviy-maishiy zo'ravonlikning oldini olish va uning mudhish oqibatlariga barham berishga qaratilganligi bilan ahamiyatli. Uning asosida Mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash vazirligi huzurida **29 ta** shunday **markazlar** tashkil etildi. Shu paytgacha reabilitatsiya markazlari **NNT tarzida** faoliyat yuritib kelgan bo'lsa, endilikda ularning faoliyati to'liq **davlat byudjeti** hisobidan moliyalashtiriladi. Bu esa tazyiq va zo'ravonlikdan

*Ayollarni
reabilitatsiya qilish
markazlari – ilg'or
xorijiy tajribaning
mamlakatimiz
amaliyotiga
integratsiya
qilinishiga misol*

jabrlangan, o'z joniga suiqasd qilgan yoki qasd qilishga moyil bo'lgan shaxslar bilan ishlash sifat jihatdan yangi darajaga olib chiqiladi, degan so'z.

Shu o'rinda statistikaga murojaat qilaylik. 2021-yilning 10 oyida "Zo'rlik ishlatishdan jabr ko'rgan shaxslarni rehabilitatsiya qilish va moslashtirish markaz"lariga **7226 nafar** fuqarolar murojaat qilgan. Murojaat etgan shaxslarning **6515 nafari** ayollar, **272 nafari ularning** farzandlaridir. Murojaat qilganlarga markazlar tomonidan **2784 nafariga** huquqiy, **3323 nafariga** psixologik, **75 nafariga** birinchi tibbiy yordam ko'rsatish, **165 nafariga** tibbiyot muassasasiga yuborish, **861 nafariga** boshqa masalalarda ko'maklashildi va amaliy yordam ko'rsatildi, **172 nafariga** himoya orderini olib berishda amaliy yordam ko'rsatildi. Demak, hozirda har bir viloyatda faoliyati yo'lga qo'yilgan bunday markazlar zo'ravonlikka duch kelgan xotin-qizlarga shoshilinch amaliy yordam ko'rsatish, demakki, ruhiy va jismoniy salomatligini, ayrim hollarda, hatto hayotini saqlab qolishga xizmat qilmoqda. Aslini olganda, bir qarashda olamshumul ko'rinmagan bu holat gender tenglikni ta'minlash sohasida olib borilayotgan ishlarimizning katta natijasidir. Chunki aynan shu markazlarning samarali faoliyati endilikda ko'plab jabrdiydalarga shunchaki yordam ko'rsatish emas, balki ularning hayotini tubdan yaxshi tomonga o'zgartirishni ta'minlaydi. Chunki ushbu markazlarda ayollar nafaqat ko'mak oladi, balki yangi bilimlar, hattoki kasblarni o'zlashtirish yoki o'z biznesini boshlash imkoniga ega bo'ladilar. Shu jihatdan ushbu tizimni rivojlantirish va takomillashtirish zo'ravonlikka qarshi kurashda muhim ahamiyat kasb etadi.

**25-noyabrdan
boshlab keyingi
16 kun davomida
biz turli tadbirlar
o'tkazish orqali
jamoatchilik
e'tiborini gender
zo'ravonlik
muammosiga
qaratib
kelmoqdamiz**

Gender zo'ravonlikka qarshi 16 kunlik faol harakatlar: jamoatchilik e'tiborini jalb qilishning samarali shakli

Demak, 25-noyabrdan boshlab keyingi 16 kun davomida biz turli tadbirlar o'tkazish orqali jamoatchilik e'tiborini gender zo'ravonlik muammosiga qaratib kelmoqdamiz. Keng ko'lamli jarayon doirasida mamlakatimizning turli hududlarida anjumanlar, taqdimotlar, seminar treninglar, targ'ibot tadbirlari o'tkazilmoqda. Shuningdek, turli videoroliklar, ma'rifiy materiallar tayyorlanib, ijtimoiy tarmoqlar va internet resurslar, OAV orqali tarqatilmoqda. Albatta, 16 kunlikning o'tkazilishi keng jamoatchilik orasida katta rezonansga sabab bo'lmoqda. Eng asosiysi, mana shu vaqt davomida ko'plab xotin-qizlar o'z huquqlarini tanib, ular himoyasiga butun bir davlat va jamiyat otlanganini tushunadilar. Zo'ravonlikka qo'l urishi mumkin bo'lgan shaxslar esa

har qanday nojo'ya harakat jazosiz qolmasligini anglab yetadilar. Eng asosiysi, zo'ravonlikka duch kelingan har qanday vaziyatda ham yechim topilishiga ishonch kuchayadi. Shunga qaramay, yilning qolgan qismida, har kuni va hammamiz bu illatga qarshi kurashishimiz mumkin. Bu ishga har birimiz munosib hissa qo'sha olishimizni doimo esda tutaylik.

Aslida, biz sanab o'tgan va maqola hajmi ixchamligini ta'minlashga intilganimiz bois, **"kadr ortida"** qolgan ko'plab ishlarimiz – bu kundalik jarayon, har kuni, har soatda amalga oshirilayotgan aniq va zarur choralardir. Ularning ro'yobi nafaqat bugungi kunda opasigillarimizni har tomonlama qo'llab-quvvatlash orqali taraqqiyo-timizni kuchaytirishga, balki kelgusida bir necha avlod, balki o'nlab avlodlarning chindan-da farovon va nurli hayotiga zaminni mustahkam-lamoqda.

*Eng asosiysi,
zo'ravonlikka
duch kelingan
har qanday
vaziyatda ham
yechim topilishiga
ishonch kuchayadi.
Shunga qaramay,
yilning qolgan
qismida, har kuni
va hammamiz
bu illatga qarshi
kurashishimiz
mumkin*

“MAHALLA VA OILA” ILMIY-TADQIQOT INSTITUTI
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ «МАХАЛЛЯ И СЕМЬЯ»
“MAKHALLA AND FAMILY” RESEARCH INSTITUTE

IJTIMOIIY BOSHQARUV

СОЦИАЛЬНОЕ УПРАВЛЕНИЕ

SOCIAL MANAGEMENT

elektron ilmiy jurnal
электронный научный журнал
electronic scientific journal

1/2021

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2021-yil 17-iyundagi 1190-sonli
“Ommaviy axborot vositasi davlat ro‘yxatidan o‘tkazilganligi to‘g‘risida guvohnoma” berilgan

*Jurnal mahalla va oila institutlarini mustahkamlash va gender tengligiga oid barcha ijtimoiy
masalalar sohasida fanlararo fundamental, ilmiy-amaliy tadqiqotlar va innovatsion g‘oyalarni
tatbiq etishga ixtisoslashgan nashrdir*

Журналу выдано «Свидетельство о государственной регистрации средств массовой информации»
№ 1190 Управлением печати и информации города Ташкент от 17 июня 2021 года

*Настоящий журнал – издание, специализирующееся на применении междисциплинарных,
фундаментальных научно-практических исследований и инновационных идей во всех социальных
вопросах, касающихся укрепления институтов махалли, семьи и гендерного равенства*

The journal was issued «Certificate of state registration of mass media» No.1190 by the Press and
Information Department of Tashkent city dated June 17, 2021

*This journal is a publication specializing in the application of interdisciplinary, fundamental scientific
and practical researches and innovative ideas in all social issues related to strengthening the institutions
of makhalla, family and gender equality*

MUASSIS:

“Mahalla va oila” ilmiy-tadqiqot instituti

JURNAL TAHRIRIYATI:

Bosh muharrir: **Egamberdiyeva N.**

Bosh muharrir o‘rinbosari: **Musurmanova A.**

Mas’ul kotib: **Mavlonov B.**

Muharrirlar: **Yunusov U., Namozova O‘.,
Razzakova N., Sobirova E.**

Sahifalovchi: **Umaraliyev Z.**

Dizaynerlar: **Abdullayev L., Sobirov F.**

Web dizayner: **Yakubov O.**

*Jurnaldagi materiallaridan foydalanilganda mualliflik huquqini e’tiborga olgan
holda jurnalga havola berilishi shart.*

*Jurnalga kiritilgan maqola materiallari mazmuni mualliflarning shaxsiy
ilmiy-nazariy yondashuvi va qarashi sifatida talqin qilinadi.*

1940

Nashriyot ro‘yxat raqami № 1043191. 24.09.2021-y.

Bosishga ruxsat etildi: 12.11.2021.

“Times New Roman” garniturası. Qog‘oz bichimi: 60x84 1/16

Nashriyot bosma tabog‘i 5,1.

100000, Toshkent shahri, Mirzo Ulug‘bek tumani,

M.Ismoilıy ko‘chasi 1-G uy.

«SANBOOK EXCLUSIVE PRINT» XK bosmaxonasida chop etildi.

Toshkent, Yangıhayot tumani, 5-qurılısh hududi, 9-uy.